

de mj. S. XIII (CaCandi, *Misc. Ht. Cat* I, 169).

El que ha restat modernament és *consirós* perduts avui *consirar* i *consirer*, però aquell resta en ús en els escrits. Renaix, i no sempre en to gaire literari: «no recordo res més de l'anada a la presó --- Ja hi érem El comandant, que tenia un gran cor, va pegar-me una mirada *consirosa*, i els dos policies van tornar-se'n amb un paperot a la mà», Coromines (*Presons Imag* 1, p. 8; *O. C.*, 849alf.); de nou *Llàgrimes de St Llorenç* (II, ix, p. 138, veg. a *bojard*). «Com cal menjar -- cal dansar ---. I aquell vell i boig se fregava les mans ---. Els seguien la bretolalla de Beget, que si d'abans feien el *consirós*, per hipocresia fóra, ja que, uns amb altres, n'havien fetes més que en Pau Gilbert ---», MrnVayreda (*Puny* 1, 1, 52 (48)) Més popular encara a les Balears: sobreviu «a Mallorca, amb el sentit de 'pensatiu, reconcentrat, mújol, preocupat'; el verb *consirar* és perdut», AMALcover (*BDLC IX*, 125); però també és menorquí: Camps Merc. (*Folkl. M.* II, 10), veg. *berba* a *VERB*

És clar que és derivat de *consirar*, en una variant *cosirar* (molt estesa des dels trobadors en oc) i amb el prefix *re-*, el verb *reconsirar*, molt estès tot al llarg de les valls pirinenques, amb el sentit de ' cercar i recercar, escorcollat, atendre inquisitivament': ribag. «*reconsirar*, registrar, escorcollar» (Navarro, *Congr. I Ll. Cat*, 231); *reconsirar* «cercar, inquirir» a Bonansa (*BDLC XIII*, 297); *řekosirá* 'cercar, rebuscar, furetejar' a la V. de Boí (Taulí, 1957), també en el Flamicell (Violant, *La Vida Pastoral al Pallars Sobirà* ms., 1938, p. 403), i a la Vall d'Àneu («buscar», CPol, 25); «mentre el *reconsirava* 'l ramat, l'Ernestina va preparar 'l dinar per a tots dos», JnLluís Pallarès (*Pastors i Estrelles*, p. 58). Però segueix per les valls orientals, si bé sembla que amb sentit un poc mudat: Ant. Cayrol a l'Alta Cerd. defineix «recuperar», però tanmateix mostra que és cosa de pastors: «sense tornar a casa seva a sopar i abrigar-se, el pastre resseguí el terme per *reconsirar* l'ovella» (*Cont. Cerd.*, 88); i a Besalú seria «enyorar, trobar a faltar» segons el P. Serra: «ai, l'he *reconsirat* més. ! L'he trobat molt a *reconsirar*» (*AORBB v*, 238).

En fi cap a la comarca d'Olot i l'Alt Empordà diuen un verb quasi igual, però sense la *-r-*. Jo mateix el vaig sentir en aquesta variant, i amb un matís que podia ser el/que assenyalen a Besalú, però potser és entre això i 'escorcollar', a Rabós d'Empordà: «la mare també els *řekusiá* els gatons» (1958); MrnVayreda emprà aquesta forma molt sovint, però amb el sentit general a tot el Pirineu, *recociar* i *furar bosquíries*, *Puny* 1, xv, 229; «en moments de concentració de vegades *recociava* entre'ls recorts de la infantesa, de quan ma santa mare m'apareixia, ab les cristianes ensenyances de qu' ella estava sadollada» (id. 1, xix, 289 (224)); «començà 'l jove a *recociar* prestatges i calaixets, desenfaixant paquets de correspondència, examinant llibretes d'anotacions i comptes etc », *Sang Nova*, II, 151: «tanca 'ls uys de part de fora y obra 'ls de part de dins, y *recocia* 'l darrer replec del teu cor», id. 1, v, § 17 (p. 461); «afegí que es temia que realitzessin

lo propòsit manifestat de *recociar* totes les cases dels encontorns», id. (*Carlada IV*, p. 65).

Està descartat que aquesta variant sens *-r-* pugui venir d'una altra font que (*re*)*cosirar*. Potser una eliminació de la *-r-* intervocàlica a la manera de *pruur* *PRURIRE* i *proa* *PRORA*; però com que en aquests casos va ser a través d'una variant dissimilada **PRUDIRE*, *PRODA* ja antiga, no convenç prou, essent una variant local i moderna; crec que hi pogué haver una de dues: a) dissimilació, però en l'etapa **reconsidarar*, ja força antiga en què, no essent una *-r-* intervocàlica, el fenomen dissimilatori es produeix amb gran facilitat i pertot; b) l'oc. ant. *consirer*, *desirer*, vénen de *considier*, *desidier*, provinents de *CONSIDERIUM*, *DESIDERIUM* llatins (amb sufix àton *-IUM*): a aquestes formes occitanes en *-idier* hauria de correspondre un **cossier* o *recossier* substantiu, que hauria estès la seva forma en hiatus al verb.

Encara que això sigui més complicat m'hi fa pensar la forma d'aquest verb popular a l'Alt Aragó, la qual no té *re-*, i per tant ja no hi pot haver dissimilació; i és veritat que allí realment hi ha *-r-* conservada en general. Ja Borao va recollir arag. «*cosirar*: buscar»; i jo també ho he sentit així a la Vall de Tena: parlant d'un paper que s'havia esgarriat: «se me ha trasbatido, y lo estoy *řosirár*» (però també crec llegir en una altra nota «lo *estó a kosirár*» i potser és que no havent-ho sentit bé m'ho vaig fer repetir?), a Biescas de Gállego (1966) Ara bé el que escriu Méndez Coarasa, en el parlar d'Echo, és «*xcrosidar* --- la manera de quedar-nos --- los tres dinés y lo güevo» o sigui 'rumiar' (*Cuadernos de Versos*, Jaca, 1964, 13b): forma que tant ens orienta cap a la teoria a), si bé no fóra inconciliable amb b).

SIDERO-, forma prefixada del gr. *σίδηρος* 'ferro' que entra en la formació de compostos i derivats savis. *Siderotècma* [1868, *SLitCosta*]. *Siderúrgic*, *siderúrgia* [id], formats segons *metallúrgic*, amb el gr. *ἔργον* 'obra'; *sidero-metallúrgic*. Derivats d'aquell mot grec: *siderita* i *sideritis*, ll. *sideritis*, gr. *σίδηριτις*, *-τιδος*, planta anomenada així perquè s'usava per fer pellar ferides d'armes de ferro. *Siderosa* [DOrt]. *Siderosi*.

Sidorn, V. *sedorn* (*SADORN*) *Sidra*, de l'ast. i cast. *SIDRA* (ll. *sīcĕra* d'origen hebreu). □ 1.ª doc.: Lacav. (*cidre*).

DERIV: +*Sidral*.

Sient, V. *ciència* i *seure* *Siel*, *sielar*, V. *cisell* (*SI-SA*) *Siero*, V. *xerigot* *Sierro*, V. *xerri*

SÍFILIS, pres del ll. mod. *Syphilis*, títol d'un poema compost per l'italià Gerolamo Fracastoro (1480-1553) «*Syphilidis sive morbi gallici libri tres*» a 1530, el protagonista del qual contrau aquesta malaltia. També se'n compongué llavors un tractat medical amb el mateix nom. El qual trigà molt a generalitzar-se, car en anglès no es troba fins a 1718, en fr. *syphilis* 1808, *syphilitique* 1725; en it., cast. i fins cat. com pertot